

KAM ZA VOJENSKÝMI PAMÁTKAMI

Roman Plch, Milan Plch

× hrady, pevnosti × bitvy a střetnutí × československé opevnění
× muzea, army parky × osobnosti, příběhy

C P R E S S

KAM
v české republice

KAM ZA VOJENSKÝMI PAMÁTKAMI

Milan Plch, Roman Plch

**CPress
Brno
2014**

Kam za vojenskými památkami

Milan Plch, Roman Plch

Jazyková korektura: Kateřina Hošková

Ilustrace: Eva Obůrková

Obálka: Radek Střecha

Odpovědný redaktor: Dalibor Kumr

Technický redaktor: Radek Střecha

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-264-0433-0

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2014 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 18 496.

© Albatros Media a. s., 2014. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

OBSAH

Úvod

Východní Čechy

VMZ – Vojenské muzeum Králiky
Dělostřelecká tvrz Hůrka
Pěchotní srub K-S 14 U cihelny
Dělostřelecká tvrz Bouda
Dělostřelecká tvrz Adam
Dělostřelecká tvrz Hanička
Dělostřelecká tvrz Skutina
Dělostřelecká tvrz Dobrošov
Bitva u Náchoda 1866
Dělostřelecká tvrz Stachelberg
Bitva u Trutnova 1866
Pevnost Josefov
Bitva u Hradce Králové 1866
Pevnostní město Hradec Králové
Vypálená osada Ležáky

Severní Čechy

Pevnostní město Terežín
Podzemní továrna Richard I, II, III
Podzemní továrna Zechstein
Janská – Rabštejn
Bývalý vojenský prostor Ralsko
Rumburská vojenská vzpoura 1918

Karlovarsko a Krušnohoří

Vojenský újezd Doupov – Hradiště
Muzeum letecké bitvy nad Krušnohořím
Opevnění a vojenské letiště Žatec
Bitva u Chlumce a Přestanova 1813
Roudnice nad Labem – Hláška, air show i řopík

Plzeňsko

Naše nejslavnější zbrojovka Škoda
a Technania
Patton Memorial
Muzeum na demarkační linii Rokycany
Vojenský újezd Brdy
Opevnění Stříbra
Hrad Kašperk a stezka Strážců hranic
Bitva u Domažlic a Domažlice
Bitva u Tachova 1427 a Tachov
Utajená obrana Železná Ruda

Jižní Čechy

Opevněné husitské město Tábor
Hrad, opevnění a muzeum armády
Jindřichův Hradec
Trocnov – rodiště husitského hejtmana
Jana Žižky

5 Český Krumlov – opevnění města a hrad 75
7 Vojenský újezd Boletice 77
7 Bitva u Sudoměře 1420 79

Praha a střední Čechy

81 Pražský hrad 82
11 Atentát na Heydricha a Národní
12 památník hrdinů 84
14 Bitva na Vítkově 1420 a Národní památník 85
14 Pražské povstání 1945 86
16 Letecké muzeum Kbely 88
18 Vyšehrad – hrad, pevnost, bitva 1420 90
20 Poslední bitva druhé světové války v Evropě 91
21 Středověké i novodobé opevnění Berouna 94
22 Muzeum keltské kultury a oppidum
24 Stradonice 95
26 Rakovník – opevnění města a bitva 1620 96
29 Lidice – obec, která měla zmizet z mapy 97
31 Vojenský skanzen a muzeum dělostřelectva
31 Smečno 98
31 Bývalý vojenský prostor Milovice – Mladá 100
34 Bitva u Kolína 1757 103
34 Bitva u Lipan 1434 104
35 Hradiště Stará Kouřim a městské opevnění
37 Kouřimi 105
40 Vojenské letiště a město Čáslav 106
43 Výcvikový prostor SS Neveklovsko 107
43 Vojenské technické muzeum Lešany 109
43 Bitva u Jankova 1645 111

Severní Morava

114 Ostravská operace 1945 114
114 Areál opevnění Hlučín – Darkovičky 117
117 Areál čs. opevnění Milostovice u Opavy 120
120 Válečné Osoblažsko 1938–1945 120
55 Císařsko-královská pevnost Olomouc a její
55 muzeum 123
56 Vojenský újezd Libavá a Bílý kámen 126
58 Hrad Bouzov a vypálené Javoříčko 1945 128
59 Letecká bitva 1944, městské opevnění
61 a letiště Přerov 129
63 Hrad Helfštýn a opevnění Lipníka nad Bečvou 130

Jižní Morava

133 Brno – pevnost Špilberk, nálety 1944 133
133 Bitva u Slavkova – Austerlitz 1805 137
68 Ploština, Vařákovy paseky, Prlov 1945 139
68 Letecká bitva nad Bílými Karpáty 1944 141
141 Bratislavsko-brněnská operace 1945 144
70 Linie čs. opevnění jižní Moravy 146
146 Znojmo – opevnění města a bitva 1809 147
73 Opevnění Jihlavy 151

Motto:

„Nevzdáme se! Nikdy! Jsme Češi!“

... výkřik zazněl 18. června 1942 z krypty chrámu, v níž se bránili po svém vyzrazení mnohonásobné přesile hrdinní členové výsadku Anthropoid, kteří uskutečnili atentát na zastupujícího říšského protektora Heydricha ...

ÚVOD

Opevněná hradiště, hrady, tvrze, opevnění měst, pevnosti, bitvy a střetnutí, československé opevnění, druhou světovou válku, muzea, osobnosti i řadu drobných doplňujících příběhů na vaše cesty za poznáním naší vojenské historie se vám pokusí přiblížit tato kniha.

Vojenskou historii lze ztotožnit s historií lidstva. Prvními hmatatelnými důkazy jsou opevněná hradiště, z nichž se do současnosti pochopitelně dochovaly už jen skromné stopy. Doba opevněných hradů, tvrzí, dokonce i kostelů a měst už k nám promlouvá srozumitelněji. Na našem území narazíme také na velké městské pevnosti i linii opevnění z doby před druhou světovou válkou.

Mnohdy je nám předkládána vojenská historie zkrácená pohledem poplatným době. Podívejme se třeba na husitství. Od nekritického uctívání v dobách socialistických jsme se dostali až k odsuzování těchto loupeživých a vraždících hord přinášejících jen zkázu a chaos. Husité byli středověkým vojskem se vším všudy, tedy i s negativními projevy. Ovšem to, že vojensky dokázali řadu roků velmi úspěšně vzdorovat přesile, byť by se jejich boj mohl předem zdát prohraným, si hlubší úvahu zaslouží.

Je smutné, že z našich tří nejvýznamnějších vojevůdců si většinou vybavíme pouze toho, jehož úspěšná vojenská éra trvala jen krátce – Jana Žižku z Trocnova. Méně už víme o tak významné evropské osobnosti, jakou byl Albrecht z Valdštejna a bohužel takřka nic o muži v naší vojenské historii zřejmě nejúspěšnějším – maršálovi Radeckém.

Ani si neuvědomujeme, že v první světové válce zahynulo více Čechů, Moravanů a Slezanů než ve druhém světovém konfliktu. Důkazem jsou pomníčky padlým takřka v každé naší větší obci i to, že v rakouské armádě bojoval takřka milion našich vojáků, z nichž padla nebo se dostala do zajetí celá třetina.

Kam za vojenskými památkami

Na konci první světové války se v Rusku zmítaném občanskou válkou podařilo 77 000 československých legionářů ovládnout značnou část Transsibiřské magistrály.

Nebyvalé vzepětí a odhodlanost přinesla druhá polovina třicátých let minulého století. Výstavba linie opevnění našich státních hranic zmobilizovala neskutečný potenciál, a přestože pevnosti nebylo vojensky využito, patří technicky mezi nejdokonalejší projekty svého druhu na světě. Odhodlání s jakým v září 1938 naši předkové obsadili po mobilizaci hranice, bylo sice utlumené dobrovolným přistoupením na mnichovskou dohodu, ale dodnes zůstává otázkou, zda jsme se neměli bránit. Čistě z vojenského hlediska by se naše osamocená armáda bez pomoci (a ta by nepřišla z žádné strany) zcela ubránit převaze, která by časem narůstala, nedokázala. Ale wehrmacht bychom tak dobře a zdarma nevyzbrojili, jako se to stalo, a snad by naplnění hesla prezidenta Masaryka „O hranice se nevyjednává, o hranice se střelí!“ přineslo větší vlastní hrdost i za cenu mnoha obětí.

Kontroverze vzbuzuje i hodnocení partyzánské činnosti. Opět od bezmezného obdivu po zatracování. Kdo si nevyzkouší v zimním období nocování v lesích našich hor, těžko se dokáže vžít do situace partyzánů. O tom, že i v jejich řadách se objevili skupiny a jednotlivci, jejichž jednání úspěchy jen poškozovalo, není pochyb. Přesto svůj význam v těžké době splnili.

A osvobození Československa v roce 1945? Za komunistů zcela zamlčený podíl americké armády na osvobození západních Čech se v devadesátých letech proměnil na glorifikování druhé strany, byť podíl Rudé armády nikdo nepopíral. Jen oslavy osvobození jako by existovaly jen v americké zóně. Při osvobození Československa padlo asi 2 000 amerických vojáků, 144 000 sovětských vojáků a 33 000 vojáků rumunských.

Připomenout bychom si měli i poslední vojenskou akci na našem území – okupaci Československa vojsky Sovětského svazu, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky v noci z 20. na 21. srpna 1968. Naše armáda v té době měla asi 150 000 činných vojáků, proti nimž stály armády o počtu 600 000 vojáků s 6 300 tanky.

Snaha o vytvoření malé profesionální armády posledních let je špiněna finančními aférami sahajícími spíše do politických než vojenských kruhů. Přesto naše jednotky, od roku 1999 součástí NATO, už mají za sebou řadu misí, ve kterých prokázaly svou profesionalitu v nejlepší smyslu slova. V lednu 2014 byla naše armáda vybavena 123 bojovými tanky T-72, 442 bojovými obrněnými vozidly, 39 bojovými letouny (JAS-39 Gripen a L-159 Alca), 17 bojovými vrtulníky (Mi-24, Mi-35) a vojenské posádky a školy najdete ve 23 městech České republiky.

Budme hrdí na naši vojenskou minulost i současnost.

Vyrazit po stopách vojenských a válečných není tak těžké, jak by se mohlo zdát. Přispívá k tomu i velký rozmach turistiky, nové naučné stezky, postupné zpřístupňování uzavřených vojenských oblastí i objektů, nová muzea i army parky. Stane-li se vám tato kniha na vašich cestách pomocníkem, budeme samozřejmě rádi. Přejeme vám při tom jen ty nejlepší zážitky.

Mapy KČT

U jednotlivých hesel najdete odkaz na Mapu KČT (Klubu českých turistů), s jejíž pomocí danou lokalitu můžete lépe najít.

Kam v okolí?

Specialitou naší knihy jsou také odkazy na zajímavosti nevojenského charakteru a na možnosti využití času v okolí popisovaných lokalit. Předpokládáme, že ne každý je příznivcem vojenské historie. Přesto lze vyrazit společně, a zatímco si nadšenec vychutnává kouzlo pevnosti, tvrze či zajímavého bojiště, další může navštívit jinou pamětihodnost nebo se pobavit. A pokud by vás turistické možnosti vyžítí přitahovaly více, není nic jednoduššího než si porýdit průvodce KAM, které kopírují oblasti republiky stejně jako tato kniha.

Zajímavé odkazy na internetu:

www.hrady.cz	www.legionari.cz
www.stredovek.com	www.opevneni.cz
www.husitstvi.cz	www.ropiky.net
www.curiavitkov.cz	www.bunkry.cz
www.bellum.cz	www.fronta.cz
www.1866.cz	www.csla.cz
www.vojsko.net	www.armadaceskerekrepubliky.cz

Kapitoly:

- 1 - Východní Čechy
- 2 - Severní Čechy
- 3 - Krušnohoří a Karlovarsko
- 4 - Plzeňsko
- 5 - Jižní Čechy
- 6 - Praha a střední Čechy
- 7 - Severní Morava
- 8 - Jižní Morava

VÝCHODNÍ ČECHY

Z hlediska vojenské historie patří východní Čechy k nejzajímavějším oblastem naší republiky. Československé předválečné opevnění se právě v této oblasti podařilo dokončit nejvíce ze všech krajů, Králická pevnostní oblast z pohledu přístupnosti a dokumentování doby před druhou světovou válkou nemá v českých zemích konkurenci. Chcete-li začít s podrobnějším poznáváním této vojenské historie, je nejlépe začít právě zde. Ale nejde jen o období třicátých let minulého století. U Jaroměře můžete navštívit jednu z nejzajímavějších pevností Rakouska-Uherska Josefov, řadu vojenských památek skrývá i bývalé pevnostní město Hradec Králové. Vydat se můžete po stopách několika bitev prusko-rakouské války z roku 1866 – u Náchoda, Trutnova, Hradce Králové... A prozradíme vám, kde se poprvé u nás rozvinula činnost Červeného kříže, zákulisí vzniku písně o kanonýru Jabůrkovi nebo písničky Pionýři, pionýři, malované děti, která původně s dětskou komunistickou organizací neměla nic společného.

★ VMZ – Vojenské muzeum Králíky

Za vznikem muzea stojí nadšenci soustředění od počátku devadesátých let minulého století kolem tvrze Bouda. Od skromných začátků na přelomu století se po dokončené rozsáhlé modernizaci v roce 2010 muzeum vypracovalo k jednomu z nejmodernějších a nejzajímavějších u nás. Vojensko-historická expozice v obrovské hale i na venkovních plochách skvěle doplňuje pevnostní muzea. Věnuje se historii naší armády, najdete zde armádní výzbroj i výstroj, těžkou bojovou a vojenskou techniku, munici, prostředky individuální ochrany, materiály

Moderní expozice Vojenského muzea Králíky

Kam za vojenskými památkami

Vstupní objekt tvrze Hůrka, již zbvavený dodatečně dostavěné montované haly před vstupem.

Úzkorozchodná drážka v podzemí tvrze počítala původně pouze s ručním tlačím vozíků. Využití lokomotivního pohonu pochází z doby využívání tvrze jako armádního skladiště.

o významných osobnostech. Zajímavostí je i to, že se zde nacházel už v období druhé světové války zkušební polygon německého wehrmachtu. Pro ukázky bojové techniky v činnosti „Mašiny v akci“ je u muzea funkční předváděcí polygon. Přístupno denně mimo pondělky.

Otevírací doba: celoročně
Cenová hladina: 50–99,- Kč

Jak na místo?

Muzeum se nachází severně od Králíků u silnice směrem na Prostřední Lipku v areálu bývalé zemědělské usedlosti, kterou určitě nepřehlédnete. Vlakem se lze dopravit do zastávky Prostřední Lipka na trati Dolní Lipka – Hanušovice a odtud po silnici směr Králíky kolem srubu Cihelny.

Kontakt:

VMZ – Vojenské muzeum Králíky
Prostřední Lipka 1
561 69 Králíky

Tel.: +420 465 632 466,
+420 604 407 901

E-mail: muzeum@armyfort.com
www.armyfort.com

Mapa KČT: č. 53

Kam v okolí?

Na hoře Matky Boží nad městem Králíky najdete zajímavý poutní areál s klášterem, v němž se nachází muzeum internace duchovních komunistickým režimem. (www.klasterkraliky.cz).

★ Dělostřelecká tvrz Hůrka

Největším plně zpřístupněným objektem čs. opevnění je tvrz Hůrka (německý název Berghöhe) budovaná od srpna 1936. Do Mnichova 1938 se ji podařilo jednou z nejvýznamnějších stavebních firem tehdejší doby Dr. Ing. Karla Skorkovského stavebně dokončit a uvést do částečně bojeschopného stavu. Nicméně hlavní zbraně v této době dosud chyběly. Pevnost zahrnuje pět nadzemních bojových objektů spojených podzemními chodbami včetně rozsáhlých prostor zázemí. Posádku mělo tvořit 424 mužů. Mezi zdejší dochované unikáty patří původní posuvná pancéřová vrata, funkční šikmý výtah na svážnici doinstalovaný po válce, poválečná akumulátorová lokomotiva s vozy podzemní železnice. Po obsazení v rámci zkušebního programu Němci nainstalovali řadu původně plánovaných zařízení a prováděli různé zkoušky. Mezi nejzajímavější patří dělostřelecké testy na povrchových objektech, především tajné protibetonové pevnostní střely Röchling na srubu U svahu (projektily dochované na několika místech ve stěně) i testy výbušného plynu Tajfun uvnitř, který měl za následek značné poškození objektu. V roce 1944 se tvrz upravovala na podzemní továrnu na letecké součástky. Po válce armáda tvrz vyčistila a uzavřela, od konce padesátých let dvacátého století pak využívala jako munici sklad, a to až do zpřístupnění v roce 2008. Přes dlouhodobé využití podzemí armádou díky minimálním zásahům do konstrukcí patří Hůrka k nejdochovanějším objektům čs. opevnění.

Bojové objekty tvrze:

- ✕ pěchotní srub K-S 10 U boží muky
- ✕ pěchotní srub K-S 13 U lomu
- ✕ dělostřelecký srub K-S 11 Na svahu
- ✕ objekt pro otočnou a výsuvnou dělostřeleckou věž K-S 12 Na kótě
- ✕ vchodový srub K-S 13a U rybníčku

Využit lze řadu prohlídek – základní (75 minut), velký okruh (240 minut), nadstandardní okruh (330 minut), železniční (120 minut), speciální na objednávku. Kromě základní prohlídky se ostatní konají pouze ve vyhlášených termínech nebo na objednávku. Přístupno denně mimo pondělky.

Vojenská zajímavost:

Pěchotní srub U cihelny ukrývá jednu zajímavost – pamětní desku četaři Arnoštu Hradovi, zástupci velitele tohoto srubu v roce 1938 po vyhlášené mobilizaci, který se nesmířil s přistoupením naší vlády na mnichovskou dohodu a 3. října 1938 na protest před vyklizením a opuštěním srubu se smrtelně postřelil. Zajímavostí je i to, že pamětní desku se ve vstupu do objektu podařilo poprvé ilegálně instalovat už v roce 1988.

Otevírací doba: celoročně
Cenová hladina: od 50,- do 99,- Kč základní prohlídka

Jak na místo:

Z Králíků po silnici směr Hanušovice, na konci města. Od nádraží a náměstí Králíky lze využít značenou turistickou i naučnou stezku.

Kontakt:

Společnost přátel čs. opevnění o. p. s. Hradčany
Tel.: +420 777 647 114
E-mail: tvrz@boudamuseum.com
 www.hurka.boudamuseum.com

Mapa KČT č. 53

Pěchotní srub K-S 5 U potoka

Samostatný pěchotní oboustranný dvoukřídový srub určený pro 37 mužů posádky, u kterého najdete i krátkou naučnou stezku se sedmi zastávkami, stojí nedaleko silnice z Červeného Potoka do Dolní Moravy, asi čtyři kilometry severovýchodně od Králíků. Válku přežil bez poškození. Při prohlídce můžete vidět také protitankový kanón a funkční čerpadlo Kunt Buldog. Pro představu: na výstavbu tohoto objektu padlo 67 vagonů písku, 168 vagonů šterku a srub je tvořen 1756 m³ betonů. Přístupný je od jara do podzimu o víkendech, v červenci a srpnu i v pracovní dny odpoledne.

Otevírací doba: individuálně
Cenová hladina: od 50,- do 99,- Kč

Kontakt:

KVH Kralka Kuřim
Tel.: +420 775 301 233
E-mail: info@ks5.cz
 www.ks5.cz

Mapa KČT č. 53

Náš tip:

Králická pevnostní oblast není jen označením pro území s nejrozsáhlejší koncentrací dělostřeleckých tvrzí, pozorovaten, pěchotních a dělostřeleckých srubů i dalších objektů lehkého opevnění z období druhé poloviny třicátých let minulého století, ale v současnosti především významnou muzejní lokalitou evropského významu se vzájemně koordinovanou činností. Mezi česko-moravskou hranicí a Zemskou bránou v Orlických horách najdete 250 pevnostních objektů různého typu – 3 stavebně dokončené tvrze se 17 bojovými objekty, 39 samostatných těžkých objektů a na dvě stovky objektů lehkého opevnění (řopíků). Vydáte-li se právě do Králické pevnostní oblasti a chcete-li poznat alespoň větší část zajímavých objektů, počítejte s několikadenní výpravou. Zklamání rozhodně nebudete. Využít můžete například od dubna do října tradičních víkendů otevřených muzeí celé oblasti – obvykle poslední víkend v měsíci, vyjma srpna, kdy se zde odehrává Akce Cihelna, jedna z největších akcí vojenské historie i současné techniky u nás (viz samostatné heslo).

K návštěvě lze využít i dalších pravidelných zajímavých prohlídek a činností:

- ✗ speciálně zaměřené prohlídky dělostřeleckých pevností Bouda a Hůrka, např. nadstandardní historické či železniční
- ✗ jízdy historických vozidel
- ✗ dálkové pochody
- ✗ dětský den
- ✗ muzejní noc

Celým územím vás bezpečně provedou:

- ✗ Naučná stezka čs. opevnění dělostřelecké tvrze Bouda, která po povrchu spojuje všechny objekty této pevnosti
- ✗ Naučná stezka Betonová hranice – 15kilometrová trasa z Mladkova s 23 stanovišti
- ✗ Naučná stezka Vojenské historie Králiky, začínající přímo v Králikách a spojující východní část této pevnostní oblasti včetně tvrze Hůrka

Němci na Hůrce testovali protibetonové střely Röchling. Dodnes některé z nich můžete najít.

Také dělostřelecký srub Na svahu tvrze Hůrka nese jasné stopy postřelování.

Dlužno dodat, že to vše je zásluha řady dobrovolných nadšenců, kteří od devadesátých let aktivně pracují na zpřístupňování památek určitých období naší historie, na něž bychom měli být právem hrdí i dnes.

Podrobnosti najdete na velmi dobře spravovaných a aktuálních webových stránkách: www.kpo1938.com.

Pěchotní srub K-S 8 U nádraží s Památníkem obránců vlasti

Samostatný pěchotní oboustranný dvoukřídlý srub najdete nedaleko železniční zastávky Červený Potok (na trati Dolní Lipka – Hanušovice) asi dva kilometry severovýchodně od Králik. Interiér je postupně upravován do stavu z roku 1938. Vidět můžete repliku protitankového kanónu vz. 36, sbírku munice, sbírku ochranných masek a oděvů a výstavu exponátů pocházejících z míst dramatických událostí, např. podzemní továrny Richard, karpatsko-dukelské operace a ve vchodu najdete pamětní desku generálmajorovi Bohumilu

Boreckému, veliteli hraničářského pluku, jenž zahynul v padesátých letech v sovětském gulagu. Otevřeno je ve vyhlášených termínech společných víkendů Králické pevnostní oblasti.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: od 50,- do 99,- Kč

Kontakt:

Klub přátel armády Praha

E-mail: kparm@seznam.cz

www.kparm.wz.cz

Mapa KČT č. 53

Akce Cihelna

Od roku 1993 můžete každoročně navštívit postupně se stále rozšiřující vojensko-historickou akci Cihelna v Králické pevnostní oblasti. Program začíná pátečním kulturním programem v Králíkách, o víkend pak pokračuje otevřením všech vojenských muzeí a expozic, a především bojovými ukázkami nejen z období druhé světové války, ale i z období starších a ze současnosti. Konají se spanilé jízdy vojenské techniky po okolí, shlédnout můžete nejen simulované bitvy, ale třeba vojenské polní nemocnice, práci psovodů, výsadky. Do předváděcích akcí je kromě nadšenců vojenské historie zapojena i Armáda České republiky prezentující zde i nejmodernější současnou techniku, Celní správa, Vězeňská služba, Policie ČR. Hlavní program se odehrává

u pěchotního srubu U cihelny (viz samostatné heslo), který akci dal název. Vstupné zahrnuje kromě přístupu na celou akci i vstup do zmiňovaného srubu U cihelny i do nedalekého Vojenského muzea Králíky. O víkend lze využít i mimořádné autobusové linky Králíky-pevnost Bouda. Pořádá Army Fort Brno, město Králíky, Velitelství sil podpory Armády ČR, Krajské vojenské velitelství Armády ČR Pardubice. Akce se koná obvykle třetí srpkový víkend.

Cenová hladina: od 100,- do 149,- Kč

Kontakt:

Tel.: + 420 608 478 732 (informace 7 dní před akcí)

E-mail: muzeum@armyfort.com

www.akcecihelna.com, www.kpo1938.com, www.kraliky.eu

★ Pěchotní srub K-S 14 U cihelny

Samostatný oboustranný dvouzvonový objekt pro posádku 43 mužů zahrnuje obvyklou prohlídku objektu, v podzemní části i možnost zhlédnutí zajímavé expozice věnované třetímu odboji a zločinům komunismu. I přes částečné poškození stěn a střilen představuje jeden z nejdochovanějších a nejzajímavějších přístupných objektů svého typu, v němž se mimochodem jako v jediném u nás dochoval rám pancéřové clony chránící střilnu protitankového kanónu. Srub najdete vedle Vojenského muzea Králíky, v jeho okolí se každoročně koná velká předváděcí akce Cihelna (viz samostatné heslo). Kromě základní prohlídky srubu lze absolvovat i velký okruh pro větší skupiny osob zahrnující i exkurzi do dvou sousedících lehkých objektů (řopíků). Přístupno je od června do srpna denně, ostatní měsíce kromě ledna a února o víkendech.

Otevírací doba: sezónně
Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Vojensko-historický klub Erika Brno o. s.

Tel.: +420 603 265 230

E-mail: ks14muzeum@seznam.cz, rollo@centrum.cz
www.cihelna.militaryclub.info

Mapa KČT č. 53

Pěchotní srub U cihelny

V okolí pěchotního srubu U cihelny je postupně obnovován překážkový systém.

Vojenská zajímavost:

Typový dvoupatrový oboustranný dvoukřídlý pěchotní srub pro uchování samostatné bojové schopnosti po dobu několika dnů měl být vybaven 120 kg tvrdého salámu, 120 kg slaniny, 100 kg sucharů, 24 kg čokolády, 26 kg sušeného ovoce, 29 kg cukru, 24 litry rumu a 7650 kusů cigaret.

Elektrické osvětlení napájené agregátem využívalo žárovek 15 W, u velitele, zbraní a ve strojně 25 W.

Při přerušení telefonického spojení mezi jednotlivými samostatnými objekty se využívalo zemní telegrafie. Při klíčování Morseovy abecedy se indukovalo na induktoru vysoké napětí vedené do elektrod zakopaných v zemi. V sousedním objektu signály poslouchal radista ve sluchátkách. Zařízení fungovalo na vzdálenost až dvou kilometrů. Výhodou byla vysoká spolehlivost, nízká zranitelnost a minimální šance odpolechu nepříteli.

Muzeum Vysoký kámen

Nachází se v pěchotním dvoukřídlém oboustranném srubu K-S 25 Na sedle. Za Mnichovské krize byl vyzbrojen, vstrojen a připraven k boji. Německou armádou byl postřelován. Zajímavostí je i prohlídka tří blízkých objektů lehkého opevnění „řopíků“ (úsek A č. 59, 60 a 260). Jeden je v podobě po dokončení (1939), jeden v podobě německé reaktivace (1945) a jeden v podobě poválečné reaktivace. Přístupno je v době společných víkendů Králické pevnostní oblasti.

Vojenské muzeum Lichkov

Zahrnuje dva blízké sousedící samostatné pěchotní sruby K-S 31 U besídky (jednostranný pro 20 mužů posádky) a K-S 32 Na růžku (oboustranný pro 36 vojáků) s prohlídkovou expozicí. Ta se věnuje historii čs. opevnění, historii čs. armády, našim vojákům na východní frontě druhé světové války i našim obrněným vozidlům. Otevřeno je v době společných víkendů Králické pevnostní oblasti a v dalších vyhlášených termínech.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Jak na místo?

Z Lichkova po silnici směr Mladkov, cca po kilometru na kopci odbočka vlevo na polní cestu (odbočka značena).

Kontakt:

Forteg Čelákovice

E-mail: forteg@forteg.cz

www.forteg.cz

Mapa KČT č. 53

Pěchotní srub Na růžku u Lichkova

Vnitřní expozice srubu Na růžku

Samostatný pěchotní srub Na sedle Muzea Vysoký kámen

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Jak na místo?

Objekt najdete na značené turistické cestě a naučné stezce Betonová hranice z Mladkova ke tvrzi Bouda. Přístup je pouze pro pěší a cyklisty.

Kontakt:

p. Vladan Vácha

Tel.: +420 724 333 769

E-mail: v.vacha@tiscali.cz

www.vhtm.valka.cz

Mapa KČT č. 53

★ Dělostřelecká tvrz Bouda

Bouda (německy Baudenkoppe) se stala prvním zpřístupněným objektem celé Králické pevnostní oblasti. Nachází se na stejnojmenném kopci na kótě 844,5 nad Těchonínem a Lichkovem asi pět kilometrů jihozápadně od Králík. Jedná se o jedinou, do roku 1938 takřka zcela stavebně dokončenou dělostřeleckou tvrz budovanou stavební firmou Ing. Zdenko Kruliš od podzimu roku 1936 do podzimu 1938. Osádku mělo tvořit 316 mužů a 87

vojáků posilové pěchoty. Dostala se na seznam kulturních památek České republiky. Sestává z rozsáhlých podzemních chodeb bez dodatečných úprav s kompletním zázemím včetně pěti velkých sálů kasáren. Podzemí spojuje následující nadzemní objekty:

- ✗ pěchotní srub K-S 21 Kazi
- ✗ pěchotní srub K-S 23 Teta
- ✗ pěchotní srub K-S 24 Libuše
- ✗ objekt pro otočnou a výsuvnou dělovou věž K-S 22 Horymír
- ✗ vchodový srub K-S 22a Krok

Před vchodovým objektem najdete malou expozici překážek i pevnostní zvon, při prohlídce uvnitř pak střelný i jejich torza, střepiny zvonů, vozíky úzkorozchodné drážky pro dopravu v tvrzi, jediný původní dochovaný svážnicový vozík, jeden z dvaceti vyrobených pevnostních kanónů vz. 44/59, expozici ražby podzemí, v prostoru podzemních kasáren pietní místo

Rovná galerie, tedy přímá hlavní chodba pevnosti Bouda měří 750 metrů.

Otevírací doba: sezónně
Cenová hladina: od 50,-
 do 99,- Kč základní prohlídka

Jak na místo:

Turisticky značená cesta i naučná stezka, kopírující linii opevnění s řadou lehkých objektů, vede z obce Mladkov (železniční zastávka na trati Letohrad-Dolní Lipka-Králíky) nebo lze využít kratší turisticky značenou cestu z Těchonína (železniční zastávka na téže trati); tu lze využít pro částečné přiblížení i autem.

Kontakt:

Společnost přátel čs. opevnění o. p. s. Hradčany

Tel.: +420 777 647 114

E-mail: tvrz@boudamuseum.com
 www.boudamuseum.com

Mapa KČT č. 53

Podzemní expozice v tvrzi Bouda

mentů přispíváte k činnosti, která by jinak vůbec nemohla existovat. Budete-li mít štěstí při prohlídce, dozvíte se řadu zajímavých argumentů proč se mělo Československo v roce 1938 německé armádě bránit.

Využít lze řadu prohlídek – miniprohlídka (40 minut), kompletní prohlídka (85 minut), velký okruh (150 minut), nadstandardní okruh (300 minut), železniční (85 minut), speciální na objednávku. Kromě kompletní prohlídky se ostatní konají pouze ve vyhlášených termínech nebo na objednávku. Přístupno od května do září denně, v říjnu o víkendech a státním svátku.

věnované padlým a zabitým obráncům hranic z roku 1938. Pevnost Bouda v době Mnichovské krize nebyla vybavena hlavními zbraněmi, k boji však byla připravena. Vězte, že prohlídku můžete absolvovat díky nadšení řady dobrovolníků, že do podpory této činnosti se nezapojují žádné naše oficiální instituce a že zakoupením vstupného nebo upomínkových předmětů a doku-

Pohled do vybetonovaného jádra pro otočnou a výsuvnou dělovou věž Horymír

★ Dělostřelecká tvrz Adam

Patří k pouhým pěti stavebně dokončeným velkým pevnostním objektům. Na rozdíl od sousedních pevností Boudy, Hůrky a Haničky a vzdáleného Smolkova je od padesátých let minulého století do současnosti využívána jako skladovací prostor Armádou ČR, a tudíž nepřístupná. Vzhledem k uskladňovanému materiálu navíc velmi důkladně střežená, a tak pokusy o nelegální vniknutí končí zadržením. Budována byla od srpna 1936 na kótě 762 nad Mladkovem. Sestávala z podzemí a sedmi tvrzových objektů – třech pěchotních srubů, dvou dělostřeleckých s otočnou věží a z minometné otočné věže. Informace: www.pevnost.web2001.cz.

Chcete-li v okolí přesto navštívit některý z objektů opevnění, můžete si vybrat z následujících samostatných pěchotních srubů:

K-S 37 Na rozhledně – oboustranný dvoukřídlý, výškově lomený třízvonový pro 37 mužů se zachovaným nápisem „Za vlast i životu dáme“. Točil se zde film Neporažení. Otevřeno za přítomnosti provozovatele Pavla Mináře, rozhledna@seznam.cz, www.vrchadam.cz/objekty/galerie/k-s_37.html. Jak na místo? Z Mladkova po silnici směr Petrovičky, odtud pěšky do svahu vedle vleku stále do kopce.

K-S 38 U křížku – oboustranný dvoukřídlý dvouzvonový pro 37 vojáků, s nápisem „Hraničáři nikdy nezklamou“, občas přístupný. Stojí nedaleko K-S 37 Na rozhledně.

K-S 46 V zátíší – oboustranný dvoukřídlý srub, přístupný od dubna do října každý poslední víkend v měsíci, provozovatel KVM Ztiší, ks46.vzatisi@centrum.cz, www.ks46vzatisi.wz.cz. Pěšky lze k němu dorazit z Českých Petrovic od fotbalového hřiště do kopce.

Mapa KČT č. 27, 49, 53

Pod tvrzí Adam lze navštívit samostatný pěchotní srub Na rozhledně.

★ Dělostřelecká tvrz Hanička

426 mužů posádky a rota pěchoty měla v plné bojové pohotovosti bránit vpádu nepřítele za plného zapojení všech šesti povrchových objektů a půldruhého kilometru podzemních chodeb se sály, kasárnami a veškerým zázemím. Tvrz stavěla v letech 1936–1938 stavební firma Ing. Bedřich Hlava. V době podpisu mnichovské dohody byla stavebně dokončena, ale nebyla zcela vybavena. Chyběly – tak jako na všech našich dělostřeleckých tvrzích – hlavní zbraně pro otočnou dělovou a výsuvnou věž. Po Mnichovu se podařilo většinu nainstalovaných zařízení demontovat a odvézt.

Dělostřelecký srub Na mytíně pevnosti Hanička

V době německé okupace zde probíhaly dělostřelecké zkoušky. Smutnou kapitolou se stala padesátá léta, kdy proběhlo několik divokých a nepovolených nájezdů Kovošrotu, a tak došlo k větším škodám než za války. Zajímavostí je i to, že právě zde se prováděly zkoušky systému spojení pro budované

Otevírací doba: sezónně
Cenová hladina: od 50,-
do 99,- Kč základní prohlídka

Jak na místo:

Z Rokytnice v Orlických horách po silnici směr Bartošovice, v osadě Panské Pole narazíte na označené parkoviště a odtud už jen kilometr pěšky. Pěšky z Rokytnice po značené turistické cestě směr Panské Pole – Hanička asi pět kilometrů.

Kontakt:

Tvrz Hanička

Tel.: +420 491 616 998,
+420 736 752 218

E-mail: tvrzhanicka@seznam.cz
www.hanicka.cz

Mapa KČT č. 27

Přístupná je od května do října o sobotách, nedělích a svátcích, od června do srpna i v pracovní dny mimo pondělky. Prohlídka zabere asi 80 minut.

Pěchotní srub Potůček tvrže Hanička

pražské metro. V roce 1968 pevnost obsadila okupační ruská armáda, následně se ji podařilo v letech 1969–1975 zpřístupnit. Haničku však zabralo Ministerstvo vnitra a pod krycím názvem Kahan zde probíhala řada úprav, montáží nových technologií, přestavb a znehodnocení části venkovních objektů zavezením zeminou. Objekt měl sloužit v případě ohrožení jako úkryt pro komunistické papaláše. Práce zde běžely až do začátku devadesátých let minulého století. K opětovnému zpřístupnění došlo v roce 1995. Prohlídka tvrže tak dokumentuje nejen dobu jejího vzniku, ale i následné modernizace.

Dělostřeleckou tvrž zahrnovaly následující objekty:

- ✗ - pěchotní srub R-S 76 Lom
- ✗ - pěchotní srub R-S 77 Pozorovatelna
- ✗ - pěchotní srub R-S 80 Potůček
- ✗ - dělostřelecká věž R-S 78 Na pasece
- ✗ - dělostřelecký srub R-S 79 Na mýtině
- ✗ - vchodový objekt R-S 79a U silnice

A samostatné objekty nepropojené podzemními chodbami – pěchotní sruby R-S 75 U křížku a R-S 81 U obrázku a R-S 91 Pozorovatelna.

★ Dělostřelecká tvrž Skutina

Skutina patří mezi nedokončené tvrže střední velikosti. Z původně plánovaných šesti povrchových objektů se podařilo stavební firmě Dr. Ing. Skorkovského od prosince 1937 do podzimu roku 1938 postavit pouhé dva, ostatní se nacházely v různém stupni rozpracovanosti. Podzemí se údajně podařilo vyrazit v celé délce (hlavní galerie 1350 metrů), ovšem už ne vybetonovat. Je nepřístupné s četnými závaly, zatopené vodou. O celkovém řešení tvrže se můžete více dozvědět při

Pěchotní srub R-S 72 Nízká

Vydáte-li se na prohlídku tvrže Hanička, neměl by vaší pozornosti ujít další zpřístupněný objekt čs. opevnění – oboustranný dvoupatrový pěchotní srub Nízká. Najdete ho nedaleko parkoviště Panské Pole sloužící pro prohlídky Haničky na značené turistické cestě ve směru do Rokytnice. Kromě klasické prohlídky se instalovaná expozice specializuje na využití minometných zbraní. Tedy zbraní, které se součástí linie opevnění staly až v průběhu výstavby a které umožňovaly střelbu na nepřítele i v členitém horském terénu. Otevřeno je od dubna do října každý poslední víkend v měsíci.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Spolek r72 Staré Město

Tel.: +420 606 604 852

E-mail: spolekr72@seznam.cz

www.r72.opevneni.cz

Mapa KČT č. 27

Přístupný bývá i samostatný srub R-S 74 Na holém nedaleko parkoviště tvrže Hanička.

Pěchotní srub R-S 87 Průsek

Od pevnosti Hanička se můžete po značené hřebenové turistické cestě směr Pěticestí vydat k dalšímu zpřístupněnému objektu opevnění (asi tři kilometry do kopce). Dvoupatrový oboustranný pěchotní srub pro 29 vojáků je zajímavý i tím, že měl být vybaven řadou typů zbraní včetně minometu, má osazen původní pancéřové zvony a za války byl poškozen jen minimálně. Přístupný je

od května do září o víkendech.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Klub vojenského opevnění Hradec Králové

Tel.: +420 605 590 861

E-mail: gazik@quick.cz

www.orlickehory.net/opevneni.htm

Mapa KČT č. 27

Otevírací doba: sezónně

Cenová hladina:

od 50,- do 99,- Kč

Jak na místo:

Z obce Sněžné v Orlických horách po silnici směr Olešnice v Orlických horách, po 1,5 kilometru vlevo u lesa parkoviště a po zelené značce směr

Zelinkův mlýn. Od parkoviště pěšky necelý kilometr do kopce.

Kontakt:

Klub přátel tvrže Skutina

Tel.: +420 603 521 468

E-mail: info@skutina.cz

www.skutina.cz

Mapa KČT č. 27

Prohlídka nedokončené tvrze Skutina probíhá v pěchotním srubu U stodol.

Schodišťová šachta do podzemí tvrze Skutina

Nedaleko tvrze Skutina najdete i samostatný pěchotní srub Jaroslav.

pochopitelnou výstavou zemědělského nářadí uvnitř. Srub najdete směrem od parkoviště na opačnou stranu na protějším kopci (www.pechotnistrubjaroslav.webnode.cz).

★ Dělostřelecká tvrz Dobrošov

Národní kulturní památku tvrz Dobrošov najdete na okraji stejnojmenné obce u Náchoda. Firma Dr. Kapsa & Müller za rok budování, tedy od září 1937, nestačila pevnost dokončit. Ze sedmi plánovaných nadzemních objektů stojí jen dělostřelecký srub N-S 75 Zelený a pěchotní sruby N-S 72 Mústek a N-S 73 Jeřáb. Posledně jmenovaný byl v září 1938 jediný bojeschopný, zají-

Pěchotní srub Mústek tvrze Dobrošov, která se stala národní památkou.

prohlídce, která zahrnuje jeden z dokončených objektů – pěchotní srub **K-S 48 U stodol**. Sestoupit pak můžete po 201 schodu do podzemní části šachtou hlubokou 36 metrů. Viditelných je několik metrů galerie a část vyražené chodby. Prohlédnout si můžete i blízký objekt lehkého opevnění „řopík“ vzor 37. Druhou dokončenou, částečně zatopenou a nepřístupnou součástí tvrze je pěchotní srub **N-S 49 Pod lesem**. Prohlídku lze absolvovat od května do října každý víkend, v červenci a srpnu denně.

Prohlédnout si lze také nedaleký samostatný pěchotní srub **N-S 47 Jaroslav** s obnovenými nápisy a pro vyznavače vojenských památek poněkud méně

Otevírací doba: sezónně
cenová hladina: od 50,- do 99,- Kč

Jak na místo:

Z Náchoda do Dobrošova a dále po silnici směr Česká Čermná, po půl kilometru parkoviště, odtud po značené cestě asi půl kilometru pěšky.

Kontakt:

Pevnost Dobrošov
Tel.: +420 491 426 047
E-mail: pevnost.dobrosov@seznam.cz
www.pevnostdobrosov.cz, www.pevnost-dobrosov.kvalitne.cz

Mapa KČT č. 25, 27

Prohlídková trasa začíná ve srubu Zelený, v němž je umístěna expozice (velmi pěkná výstava miniatur vojáků první republiky), pokračuje po schodišti do podzemí a jde přes muniční sklad, hlavní galerii, kasárenské

sály a ošetrovnu v podzemí a opět vzhůru po 262 schodech do srubu Můstek, jehož horní bojové patro je značně poškozené. Prohlídka končí na stropu srubu, odkud je nádherný výhled. Prošli jsme asi čtvrtinu podzemí, další část je sice vyražena, ale nevybetonována.

Náchodsko nepatřilo do Sudet, a tak po Mnichovu zůstal Dobrošov na území druhé republiky. Armáda rozprodávala vybavení kromě zbraní, stavební firma zahrnula šachty nedokončených objektů, po okupaci v březnu 1939 byla pevnost uzavřena a po válce opuštěna. Jako muzeum funguje od roku 1969. Točily se zde filmy Dny zrahy a Pevnost.

Prohlídky probíhají od dubna do října denně mimo pondělky. Specialitou Dobrošova je možnost absolvování celé trasy i se svým psem, což je naprostá ojedinělost.

Koncem září o víkend probíhá na Dobrošově tradiční akce Fort Expo – setkání provozovatelů pevnostních muzeí s bojovými ukázkami, akcemi pro děti a doprovodným programem.

Pěchotní srub N-S 82 Březinka

Dalším ze zajímavých objektů poblíž tvrze Dobrošov je pěchotní srub Březinka – jediný zde uvedený do původního předválečného stavu. Objekt je oboustranný, výškově lomený a v roce 1938 byl připraven k boji. Shlédnout můžete jeho veškeré vybavení, jedinou zachovanou funkční filtrovnu u nás, jedinou zachovanou pevnostní telefonní ústřednu, kompletní výzbroj včetně originálu protitankového kanónu vz. 36. Ten se podařilo objevit v jedné pevnosti v Norsku, kam ho odvezl wehrmacht. Dostí důvodů pro nevynechání tohoto srubu. Otevřeno je od dubna do října o sobotách, občas i o nedělích, v červenci a srpnu denně. Na prohlídku si rezervujte přibližně hodinu. Exkurzi lze absolvovat i v sousedním pěchotním srubu N-S 81 Lom s expozicí věnovanou opevnění a doprovodným videoprogramem. Přímo v Náchodě Bělovsi je další přístupný pěchotní srub N-S 84 Voda s expozicí věnovanou československé armádě za první republiky. Otevřeno ve stejnou dobu jako Březinka.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: od 50,- Kč do 99,- Kč

Jak na místo?

Od tvrze Dobrošov po místně značené cestě a naučné stezce směr Náchod necelé dva kilometry.

Kontakt:

Klub vojenské historie Náchod

Tel.: +420 731 886 069,

+420 603 776 961

E-mail: museum@brezinka.cz

www.brezinka.cz

Mapa KČT č. 25, 27

Pěchotní srub Březinka

Pěchotní srub V sedle byl v osmdesátých letech přestavěn na protiatomový kryt s krycím jménem Kahan III.

V Náchodě – Bělovsi stojí přístupný samostatný srub Voda.

Naučné stezky opevnění na Náchodsku

Pro prozkoumání pevnostního systému v okolí Náchoda vám nejlépe poslouží dvě naučné stezky:

Naučná stezka pevnosti Dobrošov

Začíná u srubu Zelený a vede ke srubům Polsko, Hrobka, Jirásek, Jeřáb a končí na Jiráskově chatě (má deset informačních tabulí).

Naučná stezka Po opevnění Běloves

Okružní stezka začíná na kraji Náchoda – Bělovsi u srubu Voda a míří přes pevnostní objekty Březinka, Lom k Dobrošovu a zpět do Bělovsi (najdete na ní devět informačních tabulí).

Kahan III – pěchotní srub N-S 71 V sedle

Vydáte-li se na prohlídku tvrze Hanička, neměl by vaši pozornosti ujít oboustranný dvoukřídlý pěchotní srub, který má velmi zajímavou, poměrně nedávnou historii a s ní související expozici. Od roku 1986 probíhala pět roků jeho přísně utajovaná přestavba na protiatomový kryt pro telekomunikační spojení, využity měly být i další dva objekty v okolí. Dnes má částečně funkční strojovnu, většina technického vybavení a expozice se zaměřuje na studenou válku a výstavbu opevnění v roce 1938. Přístupno je od června do srpna každou sobotu.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: od 50,- Kč do 99,- Kč

Jak na místo?

Od tvrze Dobrošov po místně značené cestě směr Malinová hora, po necelých dvou kilometrech dorazíte na místo.

Kontakt:

Klub čsl. opevnění Montace a Kahan III

Tel.: +420 776 211 991

E-mail: honwa@centrum.cz

www.kahan3.cz

Mapa KČT č. 25, 27

Vojenská zajímavost

Samostatný dvoupodlažní pěchotní srub N-S 85 Montace je zajímavý svým umístěním. Stojí pod skálou na břehu řeky Metuje a měl za úkol postřelovat železniční trať s nádražím a silnicí. Zajímavý je i tím, že je umístěn za druhou linií opevnění. Od nádraží v Náchodě po turistické značce proti proudu řeky asi jeden kilometr. Plánuje se jeho zpřístupnění (www.montace.estranky.cz).

Regionální muzeum Náchod

Popisuje dějiny celého Náchodska, v horním patře expozice najdete dvanáct metrů dlouhý model čs. opevnění v této oblasti a mapuje i osvobození města 9. 5. 1945, které velmi poutavě přiblížil ve své knize Zbabělci Josef Škvorecký. Otevřeno je denně mimo pondělky.

Otevírací doba: celoročně
Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Regionální muzeum Náchod
Masarykovo náměstí 18
547 00 Náchod
Tel.: +420 491 433 722
E-mail: muzeumna.expozice@seznam.cz
www.rm.n.wz.cz

Mapa KČT č. 25, 27

★ Bitva u Náchoda 1866

Jednou z řady několika bitev sedmítýdenní války mezi Pruskem a Rakouskem se stala bitva u Náchoda. Odehrála se 27. června 1866. Generál Karl von Steinmetz vedl 28 400 pruských vojáků proti 27 150 vojáků rakouských pod velením Vilema Raminga. Bitva skončila rakouským neúspěchem zapříčiněným především nedostatečnou znalostí pohybu a rozmístění protivníka, nevýhodným výchozím postavením a neuváženým nasazováním jednotlivých brigád do útoku. Mnohdy tolik zdůrazňovaná nevýhoda rakouské výzbroje zastaralými puškami předovkami s pomalejší frekvencí střelby oproti modernějším pruským zadovkám měla jen podružnější význam. Prusy používané zadovky v této době patřily k novinkám výzbroje a trpěly ještě řadou technických problémů. Rakouské vojsko se tak dalo na ústup směrem k pevnosti Josefov. Celkem v bitvě padlo přes 6 500 vojáků, z toho pouhá pětina na pruské straně, a také 650 koní.

Bitvu připomíná řada památek – v oblasti najdete šedesát kamenných pomníků, dvaadvacet pamětních desek a dvaatřicet litinových křížů.

Pro seznámení s nejzajímavějšími místy celého bojiště lze využít jak pěšky, tak i na kole naučnou stezku Po stopách války 1866 Náchod. Začíná

Otevírací doba: volně přístupná lokalita

Informace:

<http://nachod.1866.cz/nachod.htm>

Mapa KČT č. 23, 25

Bitva u Sviníšťan 1866

Při ústupu Rakušanů od Náchoda směrem k pevnosti Josefov došlo k několika malým střetnutím, z nichž nejzajímavější byla bitva u Sviníšťan 29. 6. 1866. Byl i pro ni je název bitva poněkud nadnesený, šlo spíše o nahodilou srážku. V České Skalici u vojenského hřbitova najdete začátek třicetkilometrové naučné stezky vedoucí přes vlakové nádraží, kde se také odehrál boj, Malou Skalici, Miskolezy, Sviníšťany, Ovčín, Sebuč, Dolany, Krábčice, Jaroměř až k vojenskému hřbitovu u pevnosti Josefov. Hlavní památník bitvy leží na této trase a najdete ho severovýchodně od obce Sviníšťany u příjezdové cesty k leštišti.

Informace: <http://1866.cz/Stezy/skalice/tabule23.php>

T-S 5 U křížku Hronov

Jedná se o první postavený srub trutnovské linie. Výškově lomený, v roce 1938 takřka zcela vybaven a připraven k boji. Expozice se věnuje opevnění, památce obránců hranic a zdokumentována je i historie amerického bombardéru B-17, který se zřítil 14. 2. 1945 u Lázní Bohdaneč. Srub najdete na kraji Hronova na značené turistické cestě směr Červený Kostelec. Otevřeno

je od května do října o vyhlášených víkendech.

Otevírací doba: individuálně
Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Okrašlovací spolek vojenské historie
Tel.: +420 728 747 710
E-mail: mpodzimek@seznam.cz
www.ts5.estranky.cz

Mapa KČT č. 23, 25, 26

Pěchotní sruby na linii Náchod – Trutnov

Od Hronova nad Náchodem až k Trutnovu se táhne betonová linie těžkého opevnění z třicátých let minulého století s řadou přístupných pěchotních srubů.

na náhodském nádraží a vede přes zámek, vojenský hřbitov, Kramolnu, pomník myslivce, Vysokov, pomník jízdy, Dobenín do Václavice a Provodova. Pro návrat lze využít vlak ze stanice Václavice. Stezka má devět kilometrů s třemi odbočkami a spojuje nejvýznamnější místa a pomníky celého bojiště. Celou ústupovou trasou rakouských vojsk až k josefovské pevnosti vás povede další naučná stezka, začínající v České Skalici – viz heslo Bitva u Sviníšťan.

T-S 27 Nad cestou Odolov

Samostatný dvoukřídlý oboustranný pěchotní srub najdete nedaleko srubu Odolov za místní věznicí. Určený byl pro 24člennou posádku. Otevřeno je ve vyhlášených termínech.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Klub vojenské historie Brendy

Tel.: +420 737 842 435

E-mail: osadka@t-s27.cz

www.t-s27.cz

Mapa KČT č. 23, 26

Nad Malými Svatoňovicemi najdete v Odolovském sedle památník osvobození Rudou armádou.

Přímo na nádraží v Malých Svatoňovicích najdete vojenské muzeum.

Regionální vojenské muzeum Jestřebích hor

Spolek nadšenců starajících se o pěchotní srub Odolov stojí za zřízením malého vojenského muzea na nádraží v Malých Svatoňovicích. Využívá budovy bývalého skladiště a mapuje období od války v roce 1866 až po konec druhé světové války. Obdivovat můžete řadu palebných zbraní, munice i zajímavou sbírku německých kanýstrů z druhé světové války. Otevřeno je každý víkend od dubna do října.

Otevírací doba: sezónně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

KVH Odolov o. s.

Malé Svatoňovice

Tel.: +420 607 946 032

E-mail: benes@bunkry.cz

www.t-s26.cz

Mapa KČT č. 23, 26

Kam v okolí?

Podkrkonoší je spojeno se jmény bratrů Čapků a právě v jejich rodišti – Malých Svatoňovicích – můžete navštívit muzeum (www.malesvatonovice.unas.cz/muzeum.html).

T-S 20 Pláň

Pěchotní srub pro 44 mužů posádky byl v roce 1938 vybetonován, avšak nedokončen – chyběly podlahy, zához, pancéřové zvonky. Najdete v něm muzeum obětem za svobodu Československa 1935–1945. Z Hronova po značených turistických cestách severozápadním směrem na Chlívce. Otevřen je od dubna do října každý poslední víkend v měsíci, v červenci a v srpnu každý víkend.

Otevírací doba: sezónně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Spolek vojenské historie T-S 20 Pláň

Tel.: +420 491 541 243,

+420 736 541 254

E-mail: ts20plan@seznam.cz

www.t-s20.unas.cz

Mapa KČT č. 23, 25, 26

T-S 26 Odolov

Dvoupatrový oboustranný samostatný pěchotní srub, vybetonovaný v srpnu 1938, nedokončen a nevyzbrojen. Malá expozice mapuje vojenskou historii konce třicátých let a pěchotní a dělostřeleckou munici z období druhé světové války. Srub najdete u silnice z Malých Svatoňovic do Stárkova, těsně za vsí Odolov, pěšky po značené turistické cestě z nádraží Rtyně v Podkrkonoší asi dva kilometry. Přístupný je od dubna do října každý poslední víkend v měsíci, v červenci a v srpnu každý víkend.

Otevírací doba: sezónně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

KVH Odolov o. s.

Tel.: +420 607 946 032

E-mail: benes@bunkry.cz

www.t-s26.cz

Mapa KČT č. 23, 26

T-S 44 Na pahorku

Izolovaný oboustranný pěchotní srub, vybetonovaný v srpnu roku 1938, je občasné přístupný (nutno se dopředu informovat). Od železniční zastávky Petříkovic po turisticky značené cestě směr Paseka asi tři kilometry.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Klub osádky pěchotního sruhu T-S 44 Na pahorku

Tel.: +420 775 072 625

E-mail: ts44@ts44.cz

www.ts44.cz

Mapa KČT č. 23, 26

Náš tip

Naučná stezka Opevnění Trutnovsko vás na sedmi kilometrech

Na naučné stezce Opevnění Trutnovsko najdete i nedostavěné objekty. Takto vypadá provedená základová deska pěchotního sruhu. Betonáží vždy předcházelo kopání nebo vrtání studny jako zdroje pitné a užitkové vody.

T-S 63 Zlatá Olešnice

Vpravo od silnice Trutnov Poříčí – Zlatá Olešnice stojí stavebně zajímavý pěchotní srub. Z Poříčí asi dva kilometry. Ve výzbroji měl mít protitankový kanón sprážený s těžkým kulometem a měl postřelovat silnici v údolí. U něho začíná naučná stezka Opevnění Trutnovsko. Součástí expozice je i nejbližší lehký objekt vzor 37. Přístupný je občasně.

Otevírací doba: individuálně

Cenová hladina: do 49,- Kč

Kontakt:

Tel.: +420 606 662 117

www.t-s63.cz

Mapa KČT č. 22, 26

Pěchotní srub T-S 63 Zlatá Olešnice měl za hlavní úkol bránit silnici k Trutnovu.

provede velmi zajímavým úsekem těžkého opevnění s řadou pěchotních srubů až k dělostřelecké tvrzi Stachelberg. Začíná u pěchotního sruhu T-S 63 (viz samostatné heslo) a dovede vás k několika zajímavým pěchotním srubům (u každého z nich najdete tabuli s podrobnými informacemi) i linii lehkého opevnění.

Informace: www.stachelberg.cz/naucna-stezka

Srub T-S 64 Na kopci se „proslavil“ v době socialismu, kdy v něm byly skladovány sudy s jodidem thalným.

★ Dělostřelecká tvrz Stachelberg

Největší a vojensky nejsilnější pevností našeho opevnění se měl stát Stachelberg (též Babí, Ježova hora). Stavěly ji od podzimu 1937 firmy Ing. Zdenko Kruliš a Konstruktiva. O její důležitosti svědčí 1 500 dělníků pracujících v třísměnném provozu, převážně ze Slovenska a Podkarpatské Rusi, kteří se pohybovali v oploceném a přísně střeženém areálu. Po dokončení měla být pevnost složena z dvanácti objektů – čtyř pěchotních srubů, dvou dělostřeleckých věží, dvou dělostřeleckých srubů, dvou minometných věží, vchodového objektu a samostatné izolované dělostřelecké pozorovatelny. To vše s výzbrojí deseti houfnic, osmi protitankových kanónů a několika desítek těžkých a lehkých kulometů. Posádku mělo tvořit 778 vojáků a 240 mužů pěchoty pro povrchové boje. Zásoby proviantu a munice měly vystačit na dva měsíce bojů.

Do mobilizace v roce 1938 se podařilo vyrazit takřka kompletní podzemní část (asi 3,5 kilometru chodeb a sálů), nikoliv už však zabetonovat. Dokončen byl jediný povrchový objekt – pěchotní srub T-S 73 Polom.

Prohlídka tvrze Stachelberg začíná v pěchotním srubu Polom, jednom ze tří největších objektů našeho těžkého opevnění.

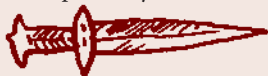
využití, až v osmdesátých letech sloužil srub Polom jako skladiště chemických látek. Díky nadšením se podařilo v roce 1993 tvrz zpřístupnit. Po úspěšném odvodnění podzemí prohlídka vede z pěchotního srubu po nekonečném schodišti i do podzemních prostor. V pěchotním srubu si však nejprve můžete

Díky nedokončenosti prací v podzemních prostorách můžete právě na Stachelbergu názorně vidět různé fáze prováděných prací.

samostatně prohlédnout zajímavou expozici opevnění včetně modelu celé pevnosti.

Tvrz je přístupná v květnu a září o víkendech, v říjnu o sobotách, v listopadu a prosinci pouze v sobotu ve 13 hodin, v červnu od čtvrtka do neděle a v červenci a srpnu denně mimo pondělky.

Součástí prohlídky je i návštěva „špíku“ (lehký objekt vzor 367 A-160), který byl zdaleka upraven do podoby z roku 1938.

Otevírací doba: sezónně
Cenová hladina: od 50,- do 99,- Kč

Jak na místo:

Z Trutnova po silnici na Žacléř, za vsí Babi po pravé straně vyznačená odbočka a parkoviště. Autobus z Trutnova, zastávka Trutnov, Babi pevnost. Pěšky z Trutnova po značené turistické cestě nebo po naučné stezce.

Kontakt:

Občanské sdružení Stachelberg Trutnov
Tel.: +420 773 330 378
E-mail: stachelberg@post.cz, keizlarovi@seznam.cz
www.stachelberg.cz

Mapa KČT č. 22

Kam v okolí?

V nedalekém historickém městečku Žacléři můžete navštívit místní muzeum (www.zacler.cz) nebo vyrazit na polské hranice na Růžový palouček, upravené místo, kde opustil naši zemi Jan Ámos Komenský.

★ Bitva u Trutnova 1866

K jedinému vítězství Rakušanů v prusko-rakouské válce došlo u Trutnova 27. června 1866. K městu se od Žacléře blížili Prusové, z jihu rakouská armáda. Rakušané obsadili strategicky výhodné postavení na třech kopcích nad městem (Šibeník, Janský vrch a Chmelnice). Když nic netušící Prusové vstoupili do města, stali se terčem palby. Vyrázili sice do útoku, ale byli sražení zpět. Časem se prosadila jejich početní převaha a vrcholy dobyli.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.